

PYTANIA GRZECZNOŚCIOWE

1. Pytania grzecznościowe Polacy zadają sobie na powitanie. Najczęściej towarzyszą one zwrotom powitalnym (np. Cześć, Jasiu! Co u ciebie *dobrego?*), ale nieraz mogą być użyte jako powitania (np. O, co *śłyszą?*).

Pytania grzecznościowe tym różnią się od zwykłych pytań, służących na ogół uzyskaniu informacji, że ich celem nadrzędnym jest sprawienie rozmówcy przyjemności. Zadając takie pytanie, pytający mówi tym samym, że sprawy rozmówcy są dla niego ważne. Zachowując się w ten sposób, realizuje jedną z podstawowych zasad polskiej grzeczności: zainteresowania drugim człowiekiem.

2. Pytania grzecznościowe mogą dotyczyć różnych spraw i tematów. Najczęściej zadawanym przez Polaków rodzajem pytań grzecznościowych są pytania o ogólną sytuację rozmówcy:

- Aa! Cześć! Co tam u ciebie *śłyszą?*
- Cześć! Jak leci?
- O! Dzień dobry! Jak tam *żyjecie?*

Pytania takie sugerują nieraz pozytywne aspekty sytuacji, o której mowa. Jest to przejaw grzecznościowej gry – pytający mówi niejako, że jest pewny czy nawet wie, iż sytuacja rozmówcy jest dobra, czyli taka, jakiej mówiący by mu *życzył*. Na przykład:

- Cześć. Co *śłyszą* ciekawego?
- Witam panią. Co *dobrego* *śłyszą?*

Dni po świętach, po urlopie, po weekendach czy innych dniach wolnych od pracy skłaniają Polaków do zadawania grzecznościowych pytań o to, jak rozmówcy *spędzili* ten czas:

- Dzień dobry. Jak *minęły* święta?
- Cześć. Co *śłyszą* w nowym roku?
- Cześć, Aniu! No i jak *było* w Grecji?
- Hej, dziewczyny! Jak po *weekendzie?*

Ważne wydarzenia w życiu rozmówcy – wszelkiego rodzaju egzaminy, rozmowy kwalifikacyjne, także imieniny, przyjęcia, zaręczyny – to okoliczności, o które przy najbliższym spotkaniu należy zapytać:

Cześć, stary. Jak tam sesja [egzaminacyjna]?

Dzień dobry, dzień dobry. To już po strachu? [mowa o egzaminie córki]?

Cześć! Jak impreza? Dużo gości miałaś?

Polacy zadają też sobie pytania o pracę zawodową, stałe zajęcia, uprawiane hobby:

Dzień dobry, kierowniczo [żartobliwie do znajomej]. Jak interesy?

Cześć! Co tam w szkole?

O, Jacek! Ty nie na sływie?!

Często, ale nie zawsze stosownie, zadawane są pytania o zdrowie. Zasadniczo osoba młoda nie powinna pytać o zdrowie osoby starszego pokolenia ani mężczyzna nie powinien pytać o to kobiety. Wyjątkiem są sytuacje, w których rozmówca sam inicjuje rozmowę o własnym zdrowiu, lub jego zły stan zdrowia i związane z tym okoliczności (pobyt w szpitalu, widoczny opatrunek itp.) są powszechnie znane. Oto przykłady:

Dzień dobry, panie Stanisławie! Jak zdrowie?

Witam drogą panią. Jak zdróweczko?

Jak tam szanowne zdrowie? [żartobliwie]

W polskim obyczaju przyjęte jest pytać o osoby bliskie rozmówcy, zwłaszcza o dzieci (o noworodki – obowiązkowo!), współmałżonków oraz rodziców (zwłaszcza rodziców w starszym wieku, dziadków). Na przykład:

O! Ania! Jak tam maleństwo się chowa?

Dzień dobry. Jak tam wnusia?

Co porabia szanowny małżonek? [żartobliwie]

Jednym z rodzajów pytań grzecznościowych są takie, które można nazwać hipotetycznymi. Dotyczą tego, co robi rozmówca w chwili spotkania:

Cześć! Spacerek?

O, cześć. Na zakupy?

Odmianą tego rodzaju pytań są grzecznościowe stwierdzenia dotyczące rozmówcy:

Kasia! Widzę, że podcięłaś włosy.

Innym rodzajem pytań grzecznościowych, typowych dla zażyłych stosunków między rozmówcami, są z pozoru obcesowe pytania o powody przebywania rozmówcy w miejscu spotkania:

Cześć, Leszek! Skąd się tu wzięłeś?

Cześć! A co ty tu robisz?

Osoby zagadnięte w ten sposób z reguły przyjmują pytanie życzliwie, rozumiejąc dobre intencje mówiącego.

Przybywających z podróży wypada zapytać o okoliczności podróży, a przebywających w nowym miejscu – o wrażenia z pobytu. Na przykład:

Witajcie, witajcie! Jak udała się podróż?

No dzień dobry. Duży ruch dzisiaj?

Dzień dobry. Dobrze się spało?

3. Na zadawanie pytań grzecznościowych obyczaj nakłada jednak pewne ograniczenia. Osobie niżej usytuowanej z reguły nie wypada pytać o ogólną sytuację rozmówcy. Podwładny pytający *Co u pana, panie dyrektorze?* wystawiłby sobie złe świadectwo obyczajowe.

4. Odpowiedzi na pytania grzecznościowe bywają dwojakiego rodzaju. Rzeczowe i wyczerpujące wtedy, gdy rozmówców łączy pewna zażyłość, a rozmowy na tematy prywatne należą do stałych rytuałów konwersacyjnych. Zdawkowe zaś wtedy, kiedy pytanie służy grzecznemu rozpoczęciu rozmowy na inny temat. Pytający – co nie zawsze jest przestrzegane – musi dać odbiorcy czas na udzielenie odpowiedzi.

Unikać należy, zwłaszcza w rozmowie z cudzoziemcem, narzekania. Polacy, szczególnie starszego pokolenia, przyzwyczajeni są do

odpowiadania na pytania ogólne typu *Co słychać?* za pomocą formuł mało optymistycznych: *Jakoś leci; Wszystko po staremu; Nic nowego; Lepiej nie mówić.* Formuły te nie kształtują dobrego wizerunku mówiącego i nie sprzyjają miłej atmosferze rozmowy.

Młodzi Polacy udzielają na ogół bardziej optymistycznych odpowiedzi: *(Wszystko) w porządku; Świetnie; Super.* Taka strategia prowadzenia rozmowy towarzyskiej wydaje się godna aprobaty.

Warto wiedzieć, że...

Na zadawanie pytań grzecznościowych obyczaj nakłada pewne ograniczenia. Osobie niżej usytuowanej z reguły nie wypada pytać o ogólną sytuację rozmówcy. Podwładny pytający *Co u pana, panie dyrektorze?* wystawiłby sobie złe świadectwo obyczajowe.

KOMPLEMENTY

1. Komplementy to – wypowiedziane zwykle w początkowej fazie rozmowy – zwroty grzecznościowe dodatnio wartościujące rozmówcę, mające na celu sprawienie mu przyjemności. Mówiąc, że podoba nam się jego wygląd, przedmioty przez niego posiadane, osoby z nim związane itp., aprobujemy w ten sposób jego osobę, jego gust czy estetyczne preferencje. Stwarzamy tym samym nie tylko dobry klimat rozmowy, ale też kształtujemy dobre stosunki z rozmówcą na przyszłość.

2. Najczęściej w rozmowie poddawany jest aprobującej ocenie wygląd zewnętrzny osoby, z którą rozmawiamy.

Mówimy więc o tym, że rozmówca jest ładny, piękny, śliczny itp.: *Jesteś śliczna, wiesz?; Ładna z ciebie dziewczyna!* Ten sposób ogólnego komplementowania typowy jest szczególnie dla mężczyzn.

Mówimy, że rozmówca wygląda ładnie, świetnie, dobrze, pięknie itp.: *Bardzo ładnie pani wygląda; Świetnie pan wygląda; Dobrze, babciu, wyglądasz.*

Możemy powiedzieć, że rozmówca wygląda ładnie, pięknie itp. dzisiaj (tj. w chwili mówienia): *Jak ty ładnie dzisiaj wyglądasz; Kochanie, pięknie dzisiaj wyglądasz; Fajnie dziś wyglądasz.*